

2 december 2020

Utbildningsdepartementet

Yttrande över promemorian "En mer likvärdig och effektiv skoltillsyn"

Läraryrket har fått möjlighet att yttra sig till utbildningsdepartementet angående promemorian "En mer likvärdig och effektiv skoltillsyn", U2020/04703/GV

Sammanfattning av Läraryrketets synpunkter

Läraryrket ser att de förslag som läggs i utredningen är rimliga utifrån att elever inte ska behöva få sin utbildning i undermåliga verksamheter under längre tid. Förbundet menar också att större statligt mandat att ingripa mot verksamheter behöver kompletteras med större statligt stöd ifråga om utbildningens genomförande.

Läraryrketets synpunkter

Den statliga Skolinspektionen upptogs runt millennieskiftet i Sverige och bedrevs då i Skolverkets regi. Nu är den en egen myndighet som växt och som i omgångar fått större befogenheter. Denna promemoria och dess förslag är en fortsättning på samma utveckling. Skolinspektionen ska få effektivare verktyg för att kunna ingripa mot huvudmän.

Ett av skälen till att en särskild utredare uppdragits att upprätta denna promemoria är att det ska gälla samma regler för kommunala och fristående skolor. Vidare har skolor fått bedriva verksamhet under längre tid trots konstaterade allvarliga brister.

Bland förslagen märks att kommunala/regionala verksamheter (det kan vara hela eller en del av en skola) ska kunna ges verksamhetsförbud om detta inte är olämpligt på så sätt att det inte finns kommunala skolor som kan ta emot eleverna. Om det inte gör det gäller statlig rättelse som idag. Skolinspektionen ska kunna stänga verksamheter direkt utan att vänta in överklaganden. De allvarliga missförhållanden och hur de kan åtgärdas av huvudmannen, ska uttryckas tydligt av myndigheten vid det föreläggande som föregår en eventuell stängning. Ett allvarligt missförhållande som tidigare bedömts som åtgärdat kan aktualiseras och hållas emot huvudmannen upptill två år efteråt, om huvudmannen har visat bristande förmåga eller vilja att fullgöra sina skyldigheter och det fortfarande finns något allvarligt missförhållande i verksamheten. Huvudmannen ska kunna begära att ett verksamhetsförbud upphävs om bristerna åtgärdats.

2 december 2020

I dagens svenska skolsystem ser Läraryrskombundet att sådana förslag som läggs i promemorian är rimliga. Elever ska inte behöva gå en längre tid i undermåliga skolor vare sig de är fristående eller kommunala.

Samtidigt ser förbundet att en skolinspektion som hela tiden behöver bli mer kraftfull är ett symptom på att något är fel i skolsystemet. Staten har lämnat ifrån sig skolans utbildningsuppdrag till aktörer som samma stat behöver kontrollera alltmer och ingripa allt kraftfullare mot. Det kan också påpekas att den svenska skolan, trots en kraftfullare skolinspektion, blivit allt mindre likvärdig. En effektivare skolinspektion ökar alltså inte likvärdigheten överlag och lyfter inte det svenska skolväsendet. En sådan inspektion kan dock stänga skolor med allvarliga missförhållanden. Det anser Läraryrskombundet vara nödvändigt.

Men för att lyfta skolväsendet och öka likvärdigheten krävs att staten tar ett större ansvar för utbildningens genomförande. Idag är staten alltför passiv och ingriper oftast först när problem blivit stora och väl synliga. Systemet behöver förbättras genom myndigheter med mer lokal/regional närvaro. Skolor, verksamheter och huvudmän som behöver statligt stöd ska då kunna få sådant. Större mandat för ingripande behöver kompletteras med större möjligheter till stöd.

Skolinspektionen skulle behöva utvecklas mot att bli mer stödjande och även granska de förutsättningar som huvudmännen ger till verksamheterna. En tätare dialog mellan huvudmän och stat vore en förbättring av systemet. Samverkan för bästa skola är ett positivt exempel på detta.

En stark skolinspektion har också baksidor. En sådan baksida är en pedagogisk profession som styrs allt hårdare av juridik och som ägnar mycket tid och kraft åt "att hålla ryggen fri". Läraryrskombundet menar att för att det inte fortsatt ska krävas allt hårdare kontroll och tuffare ingripanden för att huvudmännen ska erbjuda eleverna en godtagbar utbildning, så måste staten ta huvudansvaret för likvärdighet, resurser och kvalitet.

Slutligen vill förbundet påpeka att den omfördelning av bidrag mellan kommunala och fristående skolor, som "Utredningen om en mer likvärdig skola" nyligen har föreslagit, nu blir ännu mer angelägen. Kommuners beredskap för att hantera ett varierande elevunderlag i sina skolor kan ställas på större prov. Kostnaderna för att ha beredskap för elever ökar och skolpengen till kommunala skolor behöver därför höjas i förhållande till fristående.

Läraryrskombundet

Johanna Jaara Åstrand
Ordförande

Lars Svensson
Utredare